

Юлія РУСНАК,

Буковинський державний медичний
університет,

julijarusnak@rambler.ru,

Наталія РУСНАК,

Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича,

n.rusnak23@rambler.ru

НАЗВИ ГОЛОВНИХ ВЕСІЛЬНИХ ПЕРСОНАЖІВ

У БУКОВИНСЬКОМУ ДІАЛЕКТІ

Key words: *Bukovinian patois, wedding rite vocabulary, a wedding term, nomination, periphrasis, appellation, desemantization.*

Rusnak Yulia, Rusnak Natalia. The names of the main members in the wedding Bukovinian dialect

Slavic language kontituum gives ground to the analysis of the Bukovinian wedding terminology. The article deals with the names of the main members of Bukovinian wedding. The origin of words is defined, together with their regional phonetic manifestations and distribution boundaries.

Весільна драма як викристалізоване театральне дійство передбачає розподіл ролей. Основними героями весільної драми є молодий і молода, їхні батьки, а навколо них об'єднуються інші дійові особи: дружки, дружби, весільні батьки, свашки і т. д., кожен з персонажів виконує свою роль.¹

Підґрунтям для аналізу буковинської весільної термінології став слов'янський мовний континуум. **Мета статті** проаналізувати назви головних чинів буковинського весільного дійства: визначити походження слів, їх фонетичні вияви у різних регіонах України, межі поширення.

Лексика родинної (весільної) обрядовості перебуває в полі зору українських мовознавців. Так, об'єктом дослідження М. Бігусяка послугувала лексика весільного обряду гуцульських говірок, на матеріалі середньонаддніпрянських говірок весільну термінологію вивчала Н. Грозовська, на матеріалі степових говірок – В. Дроботенко, східнословобожанських – І. Магрицька, поліських – П. Романюк, бойківських – Н. Хібеба, подільсько-буковинсько-наддністрянського суміжжя – О. Жвава, весільну лексику літературної мови проаналізував В. Шевченко.

У буковинських говірках на позначення осіб, які одружуються, використовують слова *молодий*, *молода* – субстантивовані прикметники вказують на вікову характеристику осіб.

Нареченого у буковинському діалекті Фомінують *молодий* (заг.), *кн'аз'* (СБГ, 213), *пан молодий* (ФТ), *жі'ніх*, *жа'ніх*, (так само (Бял., 166)). Територіальне поширення лексеми *молодий* у говірках карпатського регіону відображено у ЗКДА (ІІІ, к. 52). Ця назва фігурує у словниках української мови: (СУМ ІV, 786; Грінч. ІІ, 441; Ост., 372; Арк. І, 318;

Магр., 89), порівняймо також російські *молодин*, *молодой*, *молодой князь* (СРНГ, 18, 224; 152, 101). „В українському весільному обряді молодий величається князем, молода – княгинєю, дружби – боярами. Ця лексика, очевидно, свідчить про те, що сам обряд сягає часів княжої доби”², – зазначає В. Русанівський. Слово *князь* „наречений” відтворено у словниках: (СУМ ІV, 199; Грінч. ІІ, 258; Даль ІІ, 126; Магр., 70) – псл. **kъnędzъ* – запозичення з прагерманської мови пгерм. *kuningz* „король” утворене від *kuni* „рід”, спорідненого з дінд. *janati* „народжую”, гр. „зрід”, псл. *zęty*, укр. *зять*; спроба обґрунтувати словянське походження псл. **kъnędzъ* малопереконлива (ЕСУМ ІІ, 475).

На позначення нареченої у буковинському діалекті використано лексеми: *молода* (так само (СУМ ІV, 786; Грінч. ІІ, 441), (заг.), *панімолода* (Стор.), *кн'агин'а* (Заст.), (СБГ, 213), *ні'в'еста* (Нов., Хот., Кельм.), пор. також *невѣста* „жінка; заміжня жінка” (СУМ, ІІ, 33).

Слово *панімолода* утворено лексико-синтаксичним способом. Номінація *кн'агин'а* у лексичній системі буковинського діалекту належить до пасивного складу, хоча відома всьому слов'янському мовному ареалу: (СУМ ІV, 199; Грінч. ІІ, 258; Даль ІІ, 126; ГГ, 97; Арк. І, 230; Лис., 97; Пав., 122).

У Хот., Нов., Кельм. і Сок. р-нах функціонує лексема *ні'в'еста*, яку можна розглядати як інтерферентне явище – вплив російської мови. Слово *невеста* (рос.) і *ні'в'еста* (бук.) дещо змінило значення, пор.: *невѣста* „жінка, жінка” (Тим. І, 480). Наречена у різних регіонах українського мовного

континууму має різні номінації: напр., у закарпатських говірках – *молодиця* (Сабад, 175); у гуцульських говірках Закарпаття – *невістка* (Піп., 115); у західнополіських – *молодуха, княгиня* (Арк. I, 318, 318); у західноволинських – *муду'духа* (Корз., 164); в українських говірках Румунії – *одда'ниц'а* (Пав., 295); у холмських – *муду'дая* (Ост., 372).

Основними дійовими особами на буковинському весіллі поряд із молодими є вінчальні батьки: *вінчал'ний батко* (заг.) і *вінчал'на матка* (заг.), *вінчал'ні бат'ки* (заг.), *вінч'ел'ні бат'ки*, *ві'сіл'ні бат'ки* (Заст.), *ві'сі'їні бат'ки* (Вижн.), *'названі бат'ки* (Хот.), *на'нашки* (Хот.). Словосполучення-терміни *вінчал'ний бат'ко*, *вінчал'на матка*, *вінчал'ні бат'ки* редукуються до *'бат'ко*, *'матка*, *бат'ки* (суфікс -к- десемантизувався), і „слова сприймаються як стилістично нейтральні”³. Термінологія спорідненості переноситься на весільну.

На позначення весільного батька у буковинському діалекті функціонують мовні одиниці: *ве'сіл'ний бат'ко* (Вижн.), *вінчал'ний бат'ко* (заг.), *'названий бат'ко* (Хот.), *'бат'ко* (заг.), *матко'вий* (СБГ, 281), *бат'ки с-під ма'ток* (Нов.), *пан бат'ко*, *на'нашул* (СБГ, 315), *на'нашко* (Хот.).

Батька за маткою називали *матко'вий*, а весільну матку – за батьком *бат'ко'ва*, субстантивовані прикметники утворені за принципом патронімів. На Вижниччині, де може бути на весіллі декілька пар батьків, їх жартома називають *бат'ки с-під ма'ток*, у такий спосіб підкреслюючи роль *ма'ток*. У деяких регіонах Буковини, здебільшого у Хот. і Кельм. р-нах, весільного і хрещеного батька номінують *на'нашул*, *на'нашко*; обрядові терміни мають два значення і використовуються у весільній та родильній обрядовості. Слово *на'нашко* „хрещений батько, весільний батько” – запозичення зі схром. мов, яке виводиться від лат. *nutus* „чернець; доглядач дітей, вихователь”, що зіставляється з двінд. *papa* „мама”, пор.: укр. *неня* „мати” (ЕСУМ IV, 36), діал. *'нан'ко*, *'нен'о*. Неважко зробити висновок, що і слово *'нен'о* „батько”, яке тепер перебуває у пасивному складі лексики буковинських говірок, етимологічно споріднене зі словом *на'нашко*. П. Гриценко, визначаючи ряд паралелей слова *'нен'о*, зазначає західнослов'янський контекст його поширення⁴. Слово *на'нашко* похідне від рум. *на'нашул*, утворене за допомогою суфікса -к-. У наддністрянських говірках *на'нашка* „хрещена мати”, *на'нашко* „старший чоловік” (Шило, 183).

На позначення весільної матки у буковинському діалекті використовують слова: *ве'сіл'на матка* (заг.), *вінчал'на матка* (заг.), *'матка* (СБГ, 280), (див. також (ГГ, 125; Шило. 193)),

пані'матка (СБГ, 382), *бат'ко'ва* (СБГ, 26), *мат'ки с-під бат'кі* (Нов.).

Слово *пані'матка* змінювало своє значення в часовому та просторовому континуумі, пор.: *пани-матка* „мать” (Тим. II, 82); у гуцульських говірках Закарпаття *пані'матка* „дружина священика” (Піп., 132).

Можемо виділити семантичну підгрупу „люди, які допомагають виконувати функції батька/матки”: *під'бат'ко* (Заст., Кіцм.), *під'матка* (Заст., Хот., Нов., Кельм.), (СБГ, 419), *підбат'ко'вий* (Хот., Кельм.), (СБГ, 416), *підматко'вий* (Хот., Кельм.), (СБГ, 416), *п'риматка*, *п'рибат'ко* (Вижн.).

У весільному дійстві беруть участь і хрещені батьки, яких на Буковині називають подекуди *хресто'ві бат'ки*. У деяких населених пунктах шиття вінка покладалося саме на них, нерідко хрестові батьки були і вінчальними. На Вижниччині ми зафіксували лексему *п'риматка* „вінчальна матка” на противагу *матка* – „хрещена матка (та, що знаходиться при матці)”: *'Матка з п'риматкою кла'дут на 'голови молодим че'р'вону 'л'енту //* (Вижн.); порівняймо аналогічні утворення: *п'рисваха*, *п'рисвашка* (Гур., 159).

Продуктивність відіменникового словотвору зумовлює наявність у буковинських говірках дієслівних утворень від іменників, які мають значення „виконувати дію за особою”. Ці дієслова становлять семантичну модель: *бат'кувати* (СБГ, 26), *маткувати* (СБГ, 281), *дружкувати* (СБГ, 104), *свайкувати* (СБГ, 479), *(від)ку'харити* (СБГ, 54). Словотвірний потенціал відіменникових дієслів реалізують українські говірки: *надружбо'ватися*, *старо-с'тити* (Сабад., 178, 342); *друж'барити*, *друж'читити* (ГГ, 64).

До складу головних дійових осіб на весільному дійстві належить почет молодого та молодої. Семантичну групу „неодружений друг молодого” формують слова: *д'ружба* (заг.), (СБГ, 104), *с'тарший д'ружба* (СБГ, 418), *'перий д'ружба* (Вижн.), *підд'ружба* (Вижн.), *бо'йарин* (Заст.), *бо'йорин* (Стор.), *с'тарший бо'йарин* (Сок.), *'вата* (Стор.), (СБГ, 48), *ва'таг* (Сн.), (СБГ, 48), *вата'жил*, *вата'жел* (Кіцм., Нов., Хот., Кельм.), (СБГ, 48), *батажел* (Кельм.), *сві'ти'юка*, *сві'тилка* (заг.), (СБГ, 480), *'турок* (Кельм.). На території Північної Буковини вони чітко не диференціюються, у говірках нерідко різняться значенням.

Родовою назвою на позначення наближеної особи до молодого виступає слово *д'ружба* „товариш молодого, що бере участь у весільному обряді”, слово відоме всьому слов'янському континууму (СУМ II, 423; Грінч. I, 448; Даль I, 496;

Моск., 32); у гуцульських говірках Закарпаття – *д'ружка, друж'ко* (Сабад., 80; Піп., 52); у поліських – *дру'жок* (Лис., 70), однак у західнополіських говорах *д'ружба* – „головний розпорядник на весіллі”, *друж'бина* – „його дружина” (Арк. I, 144); у західноволинських *д'ружба* – „одружений чоловік із родичів молодого, запрошений керувати весіллям” (Корз., 112), а на позначення *дружби* у поліських говірках використовують слово *мар'шалок* (Лис., 123); у західноволинських – *сват* „друг молодого на весіллі” (Корз., 215); порівняймо також: *под'ружій, паджані'шок, подмоло'дый* (ГУР., 149–150).

Номінації *с'тарший д'ружба, підд'ружба* вказують на ієрархію чинів дружби, порівняймо у наддністрянських говірках – *півдружба* (Шило, 201).

Слово *бо'йарин* „товариш молодого, який є головним розпорядником весілля; шафер” (НТСУМ I, 128) поширене у слов'янському світі: (СУМ I, 225; Грінч. I, 91; Даль I, 121; Роман., 235; Магр., 21–22; Глух., 45). Детальна характеристика обрядових термінів *князь, княгиня, боярин* подана у статті М. Бігусяка „Із спостережень над весільною лексикою гуцульського говору”⁵. У деяких говірках слова *дружба* і *бойарин* різняться значенням, у деяких функціонують як дублети, подекуди у ієрархії найближчого оточення *бойари* перебували на найвищому щаблі. Однак зараз слово *бо'йарин* належить до пасивного складу буковинських говірок.

На буковинському весіллі існує розгалужена система дружбів. У говірці с. Подвір'ївка Кельм. р-ну дружбів, які мали викрадати молоду, називали *турками* (назва відповідає схемі „етнонім – весільний чин”). У весільній пісні співається: *та'марє/ 'рідний б'ратє / та'марє // про'даў 'рідну се'ст'ру 'даром // (Хот.)*. У такий спосіб народна свідомість зберегла відомості про історичні події краю (триста років буковинці перебували під владою турків).

До почту молодих входили *'вата, ва'таг, вата'жил (вата'жел)*. Зазвичай ці слова виступають дублетами до слів *дружба, боярин*, причому „витіснили” їх з ужитку. На *ватажелів* у деяких селах, наприклад, Стор. р-ну, покладалася функція покривання молодої. На Заставнівщині та Кіцманщині *вата'жил* заводив молоду/молодого і гостей за весільний стіл. Слово *ва'таг*, з яким споріднене *вата'жил* „старший дружба”, запозичено з чув. мови; причому менш переконлива думка про зв'язок з рум. *vătăș* „сторож”, що походить від тур. *vattas* „пастух” (ЕСУМ I, 339). У гуцульських говірках Закарпаття *ва'таг* „старший чабан” (Піп., 21). У буковинському діалекті професійна термінологія переноситься на весільну. Думаємо, що слово *вата'жел* у буковинські говірки потрапило через посередництво рум. мови, пор.: *vătășel* „шафер, дружба на весіллі” (РРС, 756).

Із семантичної підгрупи „почет молодого” на основі диференційної ознаки „жіноча стать” виокремлюється лексема *сві'тиўка, сві'тилка*. СБГ фіксує три значення цього слова: 1) „старша дівчина на весіллі з боку жениха (молодша сестра або близька родичка)”, 2) „дружка у молодого”, 3) „дівчина-підліток, яка підтримує кінці фати молодої на весіллі”. Однак слово *сві'тиўка, сві'тилка* у буковинському діалекті має ще 4-е знач.: „сестра нареченого, котра в системі весільного обряду слідкує за свічками, особливо під час вінчання”. За нашими спостереженнями, слово *сві'тилка* частіше використовується носіями говірок саме з таким значенням: *Сві'тиўка 'дивиси за сві'чками/ аби во'ни не" по'гасли / бо то не"добри // (Кіцм.)*. З цим значенням слово *сві'тилка* фіксують словники: (СУМ IX, 88; Грінч. IV, 109; Жел. II, 856; Роман., 235; Магр., 135–136). У наддністрянських говірках *сві'тилка* „дружка молодого” (Шило, 236); у гуцульських говірках Закарпаття *сві'тилка* „небесна зірка” (Піп., 172). У гуцульських говірках слово *сві'тиўка* має два значення: „дружка, яка тримає при шлюбі свічку за плечима молодих”, „зірниця” (ГГ, 168).

Семантична підгрупа „назви осіб, що входять до почту молодої” формують слова: *д'рушка* (заг.), (СБГ, 104), *с'тарша д'рушка* (Заст.), *підд'рушка* (Заст.), (СБГ, 418), *шафе'риц'а* (Кіцм.), (СБГ, 659).

Подругу молодої у буковинському діалекті, як і по всій Україні, називають *д'рушка* (СУМ II, 424; Грінч. I, 448; Арк. I, 144; Пав., 122; Ост., 367; Роман., 236). Дружки одягають молоду до шлюбу, запрошують на весілля, у деяких населених пунктах дружки поклали вінок на голову молодій. Серед дружок виокремлюються *с'тарша д'ружка, підд'ружка*.

СБГ реєструє застаріле слово *шафе'риця* у значенні „подруга молодої на весіллі”. Слово *'шафер* походить із прибалт.-нім. *Schaffer* „керівник” (ЭСРЯ IV, 414). За Словником В. Даля, *шаферъ* „дружка, свадібний чин, коихъ по два и болѣе при женихѣ и при невѣстѣ, для помощи и услуг; они же держать вѣнцы надъ четою” (Даль IV, 624). Словник Б. Грінченка та СУМ не реєструють цього слова. У західнополіських говірках *'шафер* „старший сват, один з хлопців, який тримає вінець над головою молодих під час вінчання” (Арк. II, 259); у західноволинських – *'шафар* „учасник весілля, що пригощає гостей напоями; боярин” (Корз., 259). У бойківських говірках серед дійових осіб весільного дійства є *ша'фар*: „шафаром буває хтось із родини або сусідів. Він відповідав за комору, в якій, крім приносів, зберігалися напої, печиво, хліб, калачі

та інші продукти”⁶. За СУМ, слово *шафар* „старший лакей; ключник, економ” (СУМ XI, 422). Слова *шафе'риця* (бук.) і *шафар* (бойк.) етимологічно споріднені. У поліських говірках функціонує слово *мар'шалка*, що має значення „дружка” (Лис., 123).

Невід'ємним складником лексики родинної обрядовості виступають назви на позначення спорідненості та свояцтва. До головних персонажів весільної драми належать батьки і родичі наречених: *бат'ки* (заг.), *'мама* (заг.), *'мамка* (заг.), *'матінка* (заг.), *маті'нон'ка* (заг.), *маті'нон'ка-вир'адни'чен'ка* (заг.), *маму'тейка* (заг.), *'тато* (заг.), *'бат'ко* (заг.), *'нен'о* (Заст., Кіцм, Вижн., Стор., Глиб., Нов.), (СБГ, 329), *'нен'ко* (заг.), *'д'ад'о* (Сок.), *'д'ед'а*, *'г'ег'о*, *'г'аг'а* (Вижн., Стор., Глиб.), (СБГ, 91) *'д'ад'а*, *'д'ад'о* (Кельм., Хот., Сок.), (СБГ, 91), *ро'дім'елі* (Хот.), *фа'мілія* (Кельм.), (СБГ, 579), *сва'ти* (заг.), *'родичі* (заг.), *да'ровані* (Кож. II, 250).

На позначення батька у Заст., Кіцм, Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. р-нах побутує слово *н'ен'о*, у гуцульських говірках Закарпаття – *'ниньо* (Піп., 117); в українських говірках Румунії – *'н'ан'о* (Пав., 294). У Пут., Вижн., Стор., Глиб. р-нах використовують слово *'д'ед'о* у різних фонетичних варіантах: *'д'ед'а*, *'г'ег'о*, *'г'аг'а*; у Келм., Хот., Сок. р-нах – *'д'ад'а*, *'д'ад'о*. Дядя в сучасній українській мові „брат матері або батька”; припускається, що це слово – результат видозміни форми дідя „дідусь” у дитячій мові; ймовірно, мало значення „батько” (ЕСУМ II, 153).

У Хот. р-ні на позначення батьків мовці нерідко використовують русизм *ро'дім'елі*: *Ў поне'діўнок молодий з молодойу йдут до ро'дім'еліў* // (Хот.).

Серед цього семантичного угруповання сему „збірність” мають слова: *сва'ти*, *'родичі*, *фа'мілія*, *да'ровані*. У семній організації кожен з них має певну диференційну ознаку. У буковинському діалекті на позначення батьків або родичів одного з подружжя щодо батьків або родичів другого використовують слово *свати* (НТСУМ III, 244); у гуцульських говірках Закарпаття – *сва'то'ве* (Піп., 171); у західноволинських – *с'ванька* „мати невістки або зятя” (Корз., 215). Слово *сват* псл. походження *svatъ*; виводиться із **svojat-*, похідного від займенникової основи *svo-*, *sve-* (ЕСУМ V, 187).

Слово *фа'мілія*, запозичене з німецької мови, позначає „близьких родичів, родину, сім'ю”. Це слово з таким же значенням відоме у надністрянських говірках (Шило, 261); у закарпатських – *фа'мелія* (Сабад., 379); у західноволинських – *фа'мілія* „дальні родичі” (Корз., 247). До цієї групи зараховуємо лексему *да'ровані*, тобто усі, хто отримав подарунки, обдаровували на весіллі найближчу родину.

Семантична підгрупа „господарі, у яких відбувається весілля” мають слова: *дома'тор'* (Кіцм., Вижн.), (БГ, 241; СБГ, 99), *дома'тор'ка* (Кіцм., Вижн.), (БГ, 241), *дома'тар'* (Яків., 322), *домато'рі*, *домате'рі* (Кіцм., Вижн.), (БГ, 241), *'газди* (Сок.), *гос'подарі* (Кельм.), *хаз'а'її* (Сок.).

Обрядовим терміном у цій групі виступає слово *дома'тор'* „господар, хазяїн (по відношенню до гостей)”: *Домате'рі кла'дут за скіў і прій'маїут* // (Вижн.). У Словнику Б. Грінченка з цим же значенням зафіксована лексема *домарь* (Грінч. I, 407). У гуцульських говірках *до'марь*, *до'маторник*, *до'маторь* „той, хто залишається на господарстві” (ГГ, 61); в українських говірках Румунії *до'марь* „чоловік, що працює вдома” (Горб. IV, 273), проте первісне значення *доматурь* „домосед” (Тим. I, 221), слово у формах *домонтар*, *домотур* реєструє Словник Є. Желеховського (Жел. I, 196).

Простежуємо зв'язок обрядового терміна *доматорь* з рум. *domnitor* „правитель” (РРС, 138). Л. Ткач вважає, що слово *доматорь* „успадковане із соціолекту козацько-шляхетської верстви [...], з традиційного мовлення дрібношляхетської верстви, з характерною для неї українсько-польською двомовністю, адже відповідні одиниці збереглися й у сучасній польській мові (*n. Domator* – господар дому, *domatorka* – господиня дому)”⁷. Однак і рум. слово *domnitor*, і укр. та пол. *доматорь* мають лат. походження: *domus* „будинок, житло, дім, оселя, домівка, помешкання” (ЛУ, 213).

Зі значенням „господар по відношенню до гостей” використовують слова *гос'подарі*, *'газди*, *хаз'а'її*. Однак вони мають ширшу семну організацію, внаслідок чого з'явилися похідні – *господарювати*, *газдувати*. Слово *господарь* походить від псл. **gospod* „пан”, дуже давнє складне слово з не цілком з'ясованою етимологією, – найвірогідніше, споріднене з лат. *hospes* „гостинний друг, господар; гість, чужинець” (ЕСУМ I, 575); *газда* „господар” – запозичення з угор. мови, яке у свою чергу походить із слов'янських мов (ЕСУМ I, 451). Слово *газда* реєструють словники: (СУМ II, 12; Грінч. I, 345; Шило, 100; ГГ, 51), це слово побутує в рум. мові (*gazdă* „хазяїн, господар” (РРС, 185)).

Отож, культурні терміни на позначення головних весільних чинів у буковинському діалекті, маючи різне походження, різну лінгвальну та функціональну специфіку, засвідчують єдиний мовний світ української нації.

Список скорочень

Вижн. – Вижицький р-н
 Глиб. – Глибоцький р-н
 Заст. – Заставнівський р-н
 Кельм. – Кельменецький р-н
 Кіцм. – Кіцманський р-н
 Нов. – Новоселицький р-н
 Пут. – Путильський р-н
 Сок. – Сокирянський р-н
 Стор. – Сторожинецький р-н
 Хот. – Хотинський р-н

Список використаних джерел

(Арк.) – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. / Г.Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000.
 (БГ) – Буковинські говірки : хрестоматія діалектних текстів / [уклад. : Н.О. Руснак, Н.В. Гуйванюк, В.О. Бузинська]. – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.
 (Бял.) – Бялькевіч І.К. Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны / І.К. Бялькевіч. – Мінськ : Навука і техника, 1970. – 512 с.
 (ГГ) – Гуцульські говірки. Короткий словник / [відп. ред. Я.Закревська]. – Львів, 1997. – 232 с.
 (Гліб.) – Говірки південно-західного наріччя української мови : [зб. текстів / упоряд. Н.М. Глібчук]. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 238 с.
 (Глух.) – Старобільщина: Матеріали фольклорно-діалектологічних експедицій / [упоряд. : К.Д. Глуховцева, В.С. Курило, В.В. Леснова, [та ін.]; за ред. З.С. Сікорської. – Луганськ : Шлях, 2000. – 28 с.
 (Горб. IV) – Горбач О. Словник говірки села Бродина / О.Горбач // Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження / [ред. Я.В.Закревська]. – Львів, 2000. – С. 247–364.
 (Грінч.) – Гринченко Б.Д. Словарь української мови. У 4-т. / [ред. В.Д. Гринченка; передм. О.Тараненко]; [репринт. вид. 1906–1907 рр.]. – К. : Лексикон, 1996.
 (Гур.) – Гура А.В. Из полесской свадебной терминологии. Свадебные чины (словарь : Н – СВАШКА) / А.В.Гура // Славянский и балканский фольклор. Духовная культура полесья на общеславянском фоне / [отв. ред. Н.И.Толстой]. – М. : Наука, 1986. – С.144-177.
 (Даль) – Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. В 4-х т. / В. Даль [предисл. А.М.Бабкина]. – М. : Русский язык, 1978–1980.
 (ЕСУМ) – Етимологічний словник української мови. У 5 т. / [ред. О.С.Мельничук та ін.]. – К. : Наук. думка, 1982–1982–2006.
 (Жел.) – Желєхівський Є., Недільський С. Малоруско-німецький словар. У 2-х т. – Львів, 1885–1886.
 (ЗКДА) – Общекарпатский диалектологический атлас : Вступительный выпуск. – Скопје : МАНУ, 1988. – 184 с.; Вып.1. – Кишенев : Штеница, 1989. – 196 с.; Вып.2. – М. : Наука, 1988. – 241 с.; Вып. 3. – Варшава, 1991. – 184 с.; Вып 4. – Львів, 1993. – 182 с.
 (Кож. II) – Кожоляно Г.К. Етнографія Буковини / Г. К. Кожоляно. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – Т.2. – 424 с.
 (Корз.) – Корзонюк М.М. Матеріали до словника західноволинських говірок / М.М. Корзонюк // Українська

діалектна лексика: зб. наук. пр. / [ред. І.Г. Матвія та ін.] – К. : Наук. думка, 1987. – С. 62-268.
 (Лис.) – Лисенко. Словник поліських говорів / П.С.Лисенко. – К. : Наук. думка, 1974. – 260 с.
 (ЛЮ) – Литвинов В. Латинсько-український словник. – К. : Пропілеї, 1998. – 712 с. – (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).
 (Магр.) – Магрицька І. Словник весільної лексики українських східнослов'янських говірок / І. Магрицька. – Луганськ : Знання, 2003. – 172 с.
 (Мар.) – Мартинова Г.І. Лінгвістична географія правобережної Черкащини / Г.І.Мартинова. Черкаси : Відлуння, 2000. – 266 с.
 (Моск.) – Москаленко А.А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської обл. / А.А.Москаленко. – Одеса : Одес. держ. ін-т ім.К.Д. Ушинського, 1958. – 79 с.
 (НТСУМ) – Новий тлумачний словник української мови. У 3 т. / [уклад. : В. Яременко, О.Сліпущко]. – К. : Аконті, 2001.
 (НУС) – Словник : Німецько-український. Українсько-німецький / [укл. : О.В.Дмитрієв, Г.В.Степенко]. – К. : Ірпінь, 2007. – 720 с.
 (Ониш.) – Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок. У 2-х ч. / М.Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984.
 (Ост.) – Осташ Н. Словник діалектної лексики переселенців із Холмщини / Н. Осташ // Діалектологічні студії 4 : Школи, постаті, проблеми / [відп. ред. П.Гриценко, Н.Хобзей]. – Львів : Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2004. – С. 355-378.
 (Павл.) – Павлюк М. Українські говори Румунії : Діалектні тексти / М. Павлюк, І. Робчук. — [Канада], 2003. – 783 с.
 (Пет.) – Петрюк В.О. Мамаївці – село, в якому ми живемо / В.О.Петрюк, Д.З. Петрюк. –Чернівці : Прут, 2008. – 164 с.
 (Піп.) – Піпаш Ю.О. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області) / Ю.О. Піпаш, Б.К. Галас. – Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2005. – 266 с.
 (Роман.) – Романюк П.Ф. Лексика весільного обряду Правобережного Полісся : Матеріали до „лексичного атласу української мови” / П.Ф.Романюк // Дослідження з української діалектології. – К. : Наук. думка, 1991. – С.225–251.
 (РС) – Румыно-русский словарь / [сост. Николай Поповский] – [2-е изд. Справ., доп.]. – Кишинев. КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО Т./д. „ШЕХТЕРЬ и С-ья”, 1922. – 813 с.
 (Сабад.) – Сабадош І. Словник закарпатської говірки села Сокириця Хустського району / Іван Сабадош. – Ужгород : Ліра, 2008. – 480 с.
 (СБГ) – Словник буковинських говірок / [заг. ред. Н.В. Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.
 (Ср.) – Срезневський І.І. Матеріали для словаря древнерусского языка. В 3-х т. / І.І. Срезневський. – СПб., 1893–1903.
 (СРНГ) – Словарь русских народных говоров. В 37 т. / [ред. Ф.П.Филин. Ф.П.Сороколетов]. – М.–Л. : Наука, 1965–2003.

(СУМ) – Словник української мови. У 11 т. / [ред. : І.К.Білодід, А.А.Бурячок, Г.М. Гнатюк та ін.]. – К. : Наук. думка, 1970–1980.

(Тим.) – Тимченко Є. Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV—XVIII ст. У 2-х кн. / [відп. ред. В.В.Німчук; передм. В.В. Німчук]. – К., 2002.

(Ужч.) – Ужченко В.Д. Фразеологічний словник східнослов'янських і степових говірок Донбасу / В.Д.Ужченко, Д.В. Ужченко. – [5-е вид. переб. й доп.]. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 348 с.

(Хіб.) – Хібеба Н. Весільна лексика бойківського говору: матеріали до словника / Н. Хібеба // Діалектологічні студії. 5 : Фонетика, морфологія, словотвір / [відп. ред. П.Гриценко, Н.Хобзей]. – Львів : Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича, 2005. – С. 299-311.

(Шило) – Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 288 с. (Серія „Діалектологічна скриня”).

(ЭСРЯ) – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / [пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева; ред. и послесл. Б.А. Ларина]. – М. : Прогресс, 1964–1973.

ЛІТЕРАТУРА:

¹ Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні: Історико-етнографічне дослідження / В.К.Борисенко [АН УРСР, Ін-т мист. – фольклору та етнографії; відп. ред. М.М. Пазяк]. – К. : Наук. думка, 1988. – 192 с.

² Русанівський В.М. Єдиний мовно-образний простір української ментальності / В.М. Русанівський // Мовознавство. – 1993. – № 6. – С.11.

³ Прокопенко В.А. Лексика весільного обряду в буковинських говорах / В.А.Прокопенко // Тези доповідей XX наукової сесії. Секція філолог.наук. (Чернівці, квітень 1964). – Чернівці, 1964. – С. 45.

⁴ Гриценко П.Ю. Ареальне варіювання лексики / П.Ю. Гриценко / [відп. ред. І.Г. Матвіяс]. – К. : Наукова думка, 1990. – С. 206-207

⁵ Бігусяк М. Із спостережень над весільною лексикою гуцульського говору / Михайло Бігусяк // Гуцульські говірки: лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження / [відп. ред. Я.В.Закревська (НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича)]. – Л., 2000. – С. 125-148.

⁶ Василечко Л. Таїна весільного обряду/ Л. Василечко. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2006. – С.46.

⁷ Ткач Л. Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст. / Людмила Олександрівна Ткач. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. – Ч. 2 : Джерела і соціокультурні чинники розвитку. – С.150.

Rusnak Yulia, Rusnak Natalia. LA DÉNOMINATION DES PERSONNAGES PRINCIPAUX DU MARIAGE DANS LE DIALECTE DE LA BUCOVINE

Les langues slaves sont devenues comme base pour l'analyse la terminologie de mariage de la bucovine. Dans cet article il s'agit de nominations des personnages de mariage secondaires dans le dialecte de bucovine. On a défini les origines des mots, leur phonétique leur manifestations dans différentes régions de l'Ukraine et les limites de leur distribution.

Руснак Юлия, Руснак Наталия. НАЗВАНИЯ ГЛАВНЫХ СВАДЕБНЫХ ПЕРСОНАЖЕЙ В БУКОВИНСКОМ ДИАЛЕКТЕ

Славянский языковой континуум стал основой для анализа буковинской свадебной терминологии. В статье рассматриваются названия главных чинов буковинской свадебной драмы. Проанализировано происхождение слов, их фонетические проявления в разных регионах Украины, границы распространения.

Ключевые слова: *буковинский диалект, лексика свадебной обрядности, свадебный термин, номинация, перифраза, апеллятивации, десемантизация.*